

HAZÁNK FAELLÁTÁSA

VIRÁGH JÁNOS

Az erdőállomány adattár összesített adatai szerint Magyarország élőfakészlete 882 millió m³, az erdők évi növedéke pedig megközelíti a 11 millió m³-t. Az ország faalapanyag igénye napjainkban mintegy 10 millió m³. Hogy ezen adatok ellenére érdemes a címben jelzett témával foglalkozni, azt számos körülmény igazolja. Ezeket kívánom körvonalazni.

Az Ország fakitermelési lehetőségét a hosszútávú prognózisok tartósan a napjainkban is kitermelésre kerülő 6—7 millió nettó m³-ben jelölik meg.

- Büszkén hirdetjük, hogy a magyar erdőgazdák a II. világháború befejezése óta több mint 840 eha első kivitelű erdőfelújítást és mintegy 580 eha első kivitelű (új erdő) telepítését hajtották végre. Ez azonban egyúttal azt is eredményezi, hogy az erdők korosztály összetétele kedvezőtlen, aránylag fiatal, a vágásra érett állományok aránya csökkent. Így az említett növedék jelentős része hosszú távon a XXI. század első évtizedeiben sem lesz hozzáférhető.
- Aggódva figyeljük erdeink stabilitásának csökkenését. Reménykedünk pl. hogy az egyik fő állományalkotó fafajunk — a kocsánytalan tölgy — pusztulása megáll, vagy megállítható, hogy a napjainkban még nem számottevő — 1-2 millió m³ — pusztulás nem fogja jelentősen befolyásolni a kitermelési lehetőséget.
- Az első kivitelű erdőfelújítások említett mértéke mellett be kell vallanunk, hogy az üteme gondokat takar. (1980-ban 101 800 ha, 1985-ben 120 043 ha, 1987-ben 128 265 ha volt a kötelezettség alá vont — befejezésre váró erdők állománya.) A nagyvadlétszám és az erdők vadeltartó képességének egyensúlyba hozása — a megfelelő mértékű apasztása — nélkül e kinos tendencia várhatóan nem állítható meg.
- Helyenként nem megfelelő az erdők feltártsága, az erdei munkák gépesítettsége, az erdőgazdasági dolgozók anyagi megbecsülése. Már pedig ismert, hogy egy leépülő kapacitás ismételt felfuttatása a rugalmas szinttartásnál jóval nagyobb erőfeszítéseket igényelhet.
- Az említettekre való tekintettel hangsúlyozzuk, hogy az ország erdőalapját tovább kell bővíteni. Az ÁTB által 1987-ben elfogadott nagyobb léptékű — 1991 és 2000 között 150 eha-on — új erdőtelepítési programot mindenképp meg kell valósítani.
- Az ország 18⁰/₀-os erdőszűrsége ellenére megállapítható, hogy hazánk erdőterülete nemzetközi viszonylatban így sem számottevő. (A világ erdőterületének alig több mint 4⁰/₀-a van Európában, a hazai erdők területe pedig a 135 millió ha európai erdőterületnek is csak 1,3⁰/₀-ára tehető.)

Ha tehát az ország tartamos faellátását kívánjuk áttekinteni — tekintettel a hazai hosszútávú kitermelési lehetőség és a felhasználási igény közti 3—4 millió m³ különbségre — elengedhetetlen, hogy vessünk egy pillantást a világ faellátására is.

Az ALLGEMEINE FORST ZEITSCHRIFT hasábjain ezt tette BOWMAN J. C. nevű kutató. E szerint

	(millió m ³)		
	1970/74.	2000	2025
fakitermelés	2450	4680	6400
faszükséglet	2791	5090	9348
ellátottsági %	88	92	68

A fakitermelés volumennövekedésének prognózisa — a világ erdőinek leterhelését tekintve — nem szerény elvárás. Az ezredforduló után a szerző adatai szerint mégis azt várhatjuk, hogy a napjainkban csak helyenként mutatózó faellátási gond katasztrófális mértékű és általános lesz.

Az Európai Gazdasági Közösség országai napjainkban 20 milliárd DM-ért importálnak fát. (E deficitet csak az olajimport múlja felül.) A világméretű fadeficit láttán kérdéses, hogy a náluk bőven meglévő milliárdok ellenére meddig jutnak faimporthoz. Ezért javasolják számukra az e területtel foglalkozó szakemberek, hogy

- fokozzák az erdőtelepítést,
- törekedjenek az erdőszerkezet célszerű átalakítására,
- javítsák az erdők stabilitását,
- fokozzák a fakitermelést (feltárással stb.),
- tegyék intenzívebbé a fahulladék hasznosítását,
- válogassák jobban ki a tűzifát,
- (s amíg van) növeljék a fabehozatalt (spájzoljaik saját erdőiket).

Az EGK-nek javasolt feladatok hazánkra is érvényesek. (Nálunk a megvalósításukat esetenként a márka milliárdok hiánya is hátráltatja.) Gondjainkat növeli, hogy a belföldi faalapanyag-igény a hazánkban megtermelt fa fajösszetételétől jelentősen eltér. E problémát azzal orvosoljuk, hogy immár évtizedek óta évi öt millió m³ körüli, elsősorban fenyőimporttal és napjainkra 2 millió m³-re felfutó belföldön felesleges, vagy feldolgozási kapacitás hiánya miatt iparilag nálunk nem hasznosítható faexporttal módosítjuk a fakitermelésünk által szolgáltatott fajajkínálatot.

Hosszútávú prognózisaink is számolnak a behozattal. Úgy ítéljük meg, hogy a várható faigénynövekedést — a fatakarékossági, fahelyettesítési programok és a konstans termelés mellett — legalább a szinttartó import fenntartásával lehet csak kielégíteni. Kérdéses persze — a világtendenciák láttán — hogy meddig leszünk képesek megfizetni ezt az évi 5 millió m³ körüli import fát. Fel tudunk-e időben készülni a hazai termelés növelésére, (az igazán értékes ipari fa megtermelése több emberöltőt is felölel) vagy tudunk-e olyan iparfejlesztéssel előállni, hogy az alapanyagbehozatal annak exportálása révén megtérüljön. (A gazdaságos mezőgazdasági művelésre alkalmatlan, de erdőtelepítéshez megfelelő földterületek rendelkezésre állnak. A távlati fakitermelési prognózisaink birtokában felkészülhetünk a megtermelt alapanyag mind teljesebb hasznosítására, a feldolgozottsági fok megkívánt növelésére.)

Meg kell azonban állapítanunk, hogy minél tovább halogatjuk az EGK országainak is javasolt feladatok végrehajtását, annál kétségesebb, hogy a jelenleg csak esetenként (fenyő fűrészáru pl.) mutatózó fahiány általánossá válását elkerüljük.

FORRÁS: Bowman, J. C.: „Egy országos erdészeti politika kialakítása” (AFZ 2. 1982. 30.) — Halász Aladár: „Erdészeti Adattár 1985.” — Dr. Hannes Mayer: „Jövő kilátásai az európai erdőgazdálkodás számára” (AFZ 2. 1986. 16/17). — MEM Erdőrendezési Szolgálat: Erdőállomány Adattár 1988.